

محمد الرّمحّم
الله الرّمحّم

درس پژوهی: الگویی برای بهسازی و
بازاندیشی در فرهنگ آموزش و یادگیری

محمد رضا قادری
کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی
دکتری مطالعات برنامه درسی شیراز

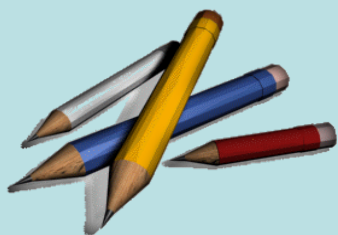
برخی دلایل برای عزم به بردن پژوهش در سطح مدرسه

✓ اِتلاف آموزشی در آموزش و پرورش آسیبهای فراونی را بر دانش آموزان تحمیل می کند و بنابراین باید بطور جدی مهار شود (در همه ابعاد خود ...)

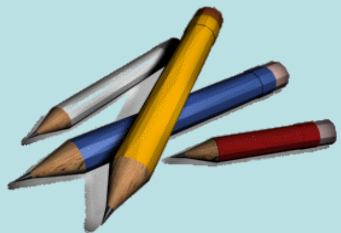
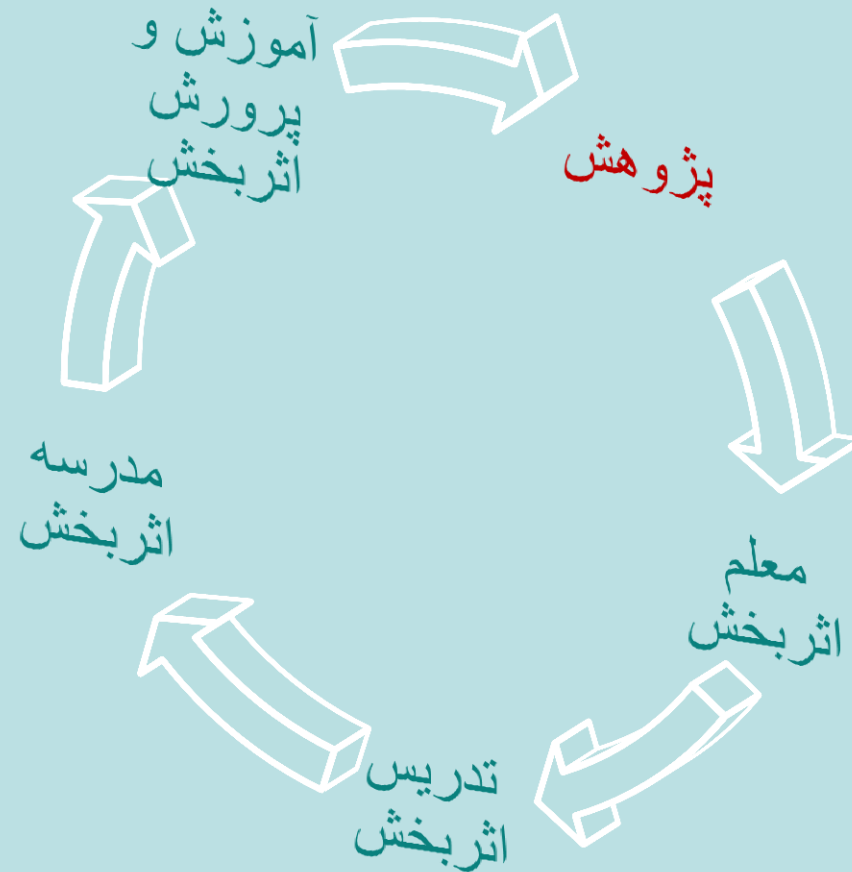
✓ دانش آموزان ما مهارتهای اساسی را در جریان آموزش کسب نمی کنند.

✓ دانش آموزان ایرانی در مطالعات جهانی ریاضیات و علوم و همچنین سواد خواندن رتبه های مناسبی را کسب نکرده اند.

✓ و ...

رابطه پژوهش با آموزش و پرورش

برای بردن پژوهش به مدرسه باید به تحقق مدرسه پژوهنده و یادگیرنده فکر کنیم!

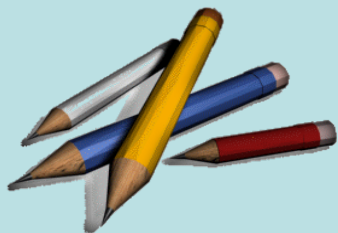
مدارس پژوهنده چه هستند؟

✓ نگاه به مدرسه به عنوان موجودی زنده، و سازمانی هوشیار و دائماً در حال یادگیری

و رشد

✓ در مدارس پژوهنده هیچ عنصری بی نیاز از یادگیری و پژوهش تلقی نمی شود

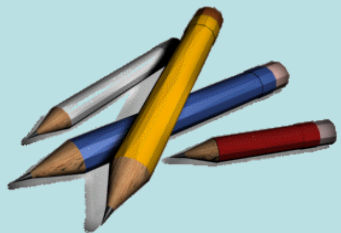
✓ مدارس پژوهنده محل پیشبرد اندیشه پژوهش و یادگیری.

بهترین نقطه برای تغییر دادن و بهسازی آموزش کجاست؟

- برنامه درسی
- کتاب درسی
- تکنولوژی آموزشی
- فضای آموزشی
- معلمان

بله معلمان بهترین نقطه هستند اما چرا نمی شود مانند ۴ عنوان بالا آنها را هم تغییر داد؟
چون موجوداتی زنده و دارای اختیار و اراده هستند و فقط باید با میل و رغبت خود تغییر کنند.

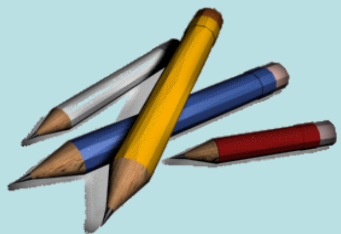

تاریخچه و مختصری از درس پژوهی

✓ ترویج نظریه سازمان یادگیرنده توسط پیتر سنگه مورد توجه قرار گرفته است. او بر این باور است که "مدارس می‌توانند از نو بازسازی شوند و در فرایندی مداوم، منظم و خود-پایدار به سازی شوند".

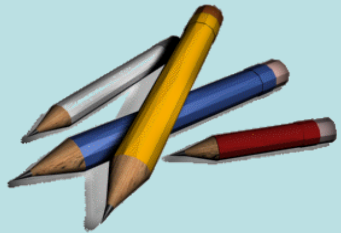
✓ درس پژوهی مدل ژاپنی تبدیل مدارس به سازمان های یادگیرنده است.

✓ تاریخچه درس پژوهی به قبل از سال های ۱۹۰۰ میلادی بر می گردد. که در ژاپن به نام های کونای کنشيو که از دو قسمت کونای به معنی در مدرسه و کنشيو به معنی کارورزی تشکیل شده است که یک بخش آن جو گيو کن کيو است.

There is no “**I**” in School.....

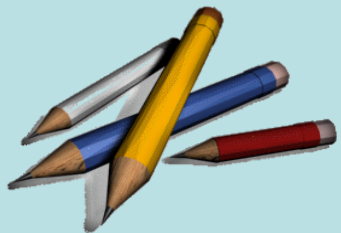
Lesson Study is a **Team** Process...

تعریف درس پژوهی

درس پژوهی رویکردی برای توسعه دانش حرفه ای معلمان است، که از درون مدارس ابتدایی ژاپن مطرح و توسعه یافته است. در این رویکرد، معلمان با حضور در گروه های کوچک با تشریک مساعی و با شرکت در جلسات هم اندیشی پیرامون اهداف و محتوای دروس، به یک برنامه مقدماتی برای تدریس دست می یابند، سپس با مشاهده اجرای برنامه و نقد آن، فرصتی برای رشد حرفه ای خود مهیا می سازند. معلمان از طریق درس پژوهی یاد می گیرند که چگونه از یکدیگر بیاموزند و در تجارب آموزشی و تربیتی یکدیگر سهیم شوند. آنها بدین ترتیب می توانند با بازاندیشی در رفتارهای آموزشی خود راه های بهتری برای تدریس بیابند و به تولید دانش حرفه ای بپردازند (ساکی، ۱۳۸۸، ۱۲۳).

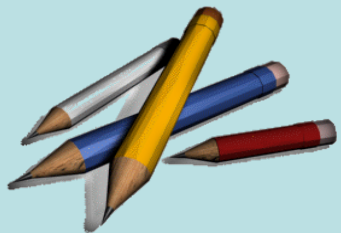

تعریف درس پژوهی

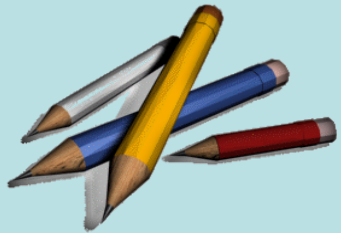
درس پژوهی یک رویکرد توسعه حرفه ای تیمی در کلاس درس است که طی آن تیم با یکدیگر برای تدوین طرح درس، اجرا و مشاهده نتایج آن در جهت بهبود یادگیری دانش آموزان همکاری و مشارکت می نمایند.

درس پژوهی به زبان ساده مطالعه و پژوهش جمعی پیرامون عمل تدریس است.

بعنوان یک معلم حرفه ای بیا و در روش تدریس خود تامل کن! حتما روش بهتری برای تدریس وجود دارد .

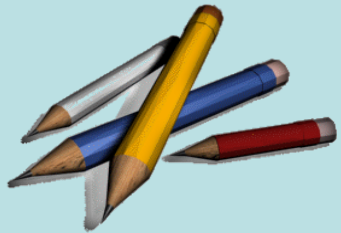
درس پژوهی آینه است.

مرکز اصلی درس پژوهی

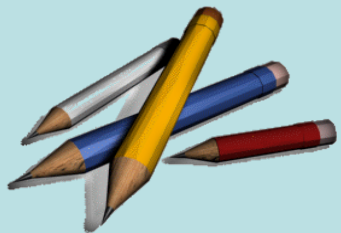
یکی از مهمترین عوامل موثر در پرورش حرفه ای معلمان، **پژوهش های خود آن ها** (درس پژوهی) در مدرسه و کلاس درس و چگونگی ارتباط آن ها با دانش آموزان است. مرکز اصلی این فعالیت عبارت است از تعامل و تبادل تجربیات درباره عملکرد کلاس درس، فهم و درک آن و بیرون کشیدن معنا از این فهم و درک.

درواقع در درس پژوهی، این نکته حائز اهمیت و توجه است که پژوهش زیربنای درس و معلم پژوهشگر، درس است و خودش باید به دنبال اصلاح، بهبود و بهسازی آموزش و درس باشد.

فواید درس پژوهی معلمان

- ۱) افزایش دانش درباره موضوع درسی
- ۲) افزایش دانش تربیت
- ۳) افزایش دانش استفاده از فناوریهای آموزشی
- ۴) افزایش دانش محتوای آموزشی
- ۵) افزایش توانایی مشاهده دانش آموزان
- ۶) تقویت همکاریهای حرفه ای
- ۷) افزایش راههای پیوند میان هدفهای درسی و اهداف بلند مدت
- ۸) افزایش توانایی تدوین طرح درس
- ۹) شناسایی موانع تدریس و راههای مواجهه با آنها
- ۱۰) درک بیشتر از اینکه دانش آموزان چگونه فکر می کنند و چگونه یاد می گیرند؟
- ۱۱) یادگیری فنون موفق تدریس از دیگر معلمان

کارکردهای درس پژوهی

۱- گسترش فرهنگ یادگیری

۲- مدلی اثر بخش برای پژوهش در مدرسه

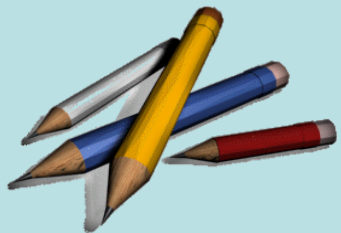
۳- فرهنگ مشارکتی حرفه ای

۴- تغییر فرهنگ مدرسه

۵- درس پژوهی به معلمان اجازه می دهد که مسئولیت بیشتری را در اداره مدرسه احساس کنند.

۶- درس پژوهی باعث می شود تا معلمین به همکاری با محققان در حمایت از ترویج تفکر مشارکتی، سیستماتیک و انتقادی تشویق شوند.

۷- درک عمیق تر مدیران آموزشی از درس پژوهی.

اهمیت درس پژوهی در کلاس درس

رشد حرفه ای معلمان

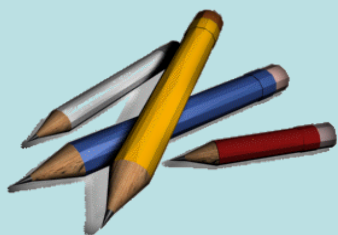
بهبود مستمر تدریس (آموزش)

تمرکز اولیه آن نیز بر نحوه تفکر و یادگیری دانش آموزان است.

تمرکز آن، تدریس است، نه معلمان

ملاک سنجش در موفقیت "درس پژوهی" یادگیری معلمان است نه تولید یک

درس.

مهارت های مورد نیاز درس پژوهی

انجام دادن درس پژوهی در قالب کارگروهی و مشارکتی مستلزم مهارت های زیر می باشد:

الف) مهارت های شخصی؛

تعامل با دیگران، احترام به دیگران، توجه به نظر دیگران، نقدپذیری، تحمل نظر مخالف و مخالفت مودبانه.

ب) مهارت های شناختی؛

ارزشیابی عقاید دیگران، مقایسه، پرسش کردن، تخمین زدن، طبقه بندی کردن و مدیریت اطلاعات.

(مهارت های لازم برای درس پژوهی: تفکر و حل مسئله، روش های تدریس، کارگروهی، نوشتن طرح درس).

پیش نیازهای لازم برای کیفیت بخشی به درس پژوهی

_معلمان مشتاق و متعهد

_زمان مناسب برای اجرا

_حمایت سایر عوامل اجرایی واحد آموزشی (مدیر، معاون، مربی بهداشت و حتی اولیا)

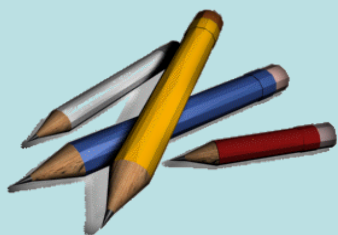
_وجود برنامه درسی با کیفیت

_روابط مناسب معلمان و همکاران در واحد آموزشی (روابط رسمی و غیررسمی)

_وجود جو همکاری گروهی

_شناسایی دقیق مشکلات آموزشی در فرایند تدریس و تلاش برای رفع آن ها

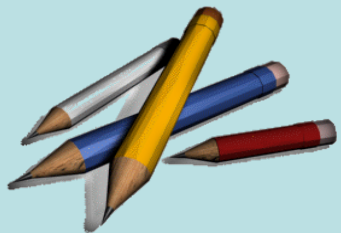
_استفاده از ابزارهای الکترونیکی در تهیه، بازیابی و ... در اجرای تدریس.

دو گام مهم درس پژوهی عبارتند از:

(۱) **انتخاب موضوعی خاص** از برنامه درسی توسط معلمان به عنوان مسئله یا مشکل که در چارچوب فرایند واحدکار، طراحی، اجرا، ارزشیابی، نقد و اصلاح به صورت مشترک عملیاتی می شود و از نتایج آن برای نیل به الگوی مشترک تدریس کمک می گیرند.

(۲) گروهی از معلمان پس از گزینش موضوعی خاص از برنامه درسی، آن را به عنوان واحد کار **طراحی، اجرا و ارزشیابی** می کنند و همگی از محصول آن در ارتقای کیفیت یاددهی_یادگیری استفاده می برند.

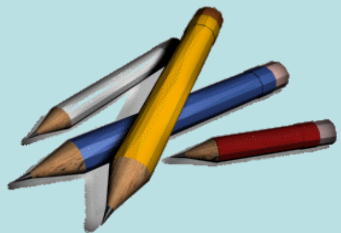

✓ هدف درس پژوهی، آگاهی از نحوه تفکر دانش آموزان، بهبود تدریس و افزایش بازدهی آن است، نه تهیه یک درس نمایشی.

✓ نظرات، توصیه ها و اندیشه ها باید بر هدف های تنظیم شده توسط گروه متمرکز باشد، نه بر برنامه یک معلم خاص.

✓ همه ی اعضای گروه باید در تهیه درس مشارکت داشته باشند و همه نظرات و ایده ها باید محترم شمرده شوند.

✓ توصیه می شود که آموزگاران در فرآیند کار عجله نکنند. آموزگاران اغلب سعی دارند با طرح درسی که در ذهن خود دارند کار را آغاز کنند، نه با هدف هایی که باید دنبال شوند.

حوزه های تعامل در درس پژوهی

۱- معلمان با خودشان:

خوبهبودی، خودنوسازی، خودارزیابی، خودآموزی

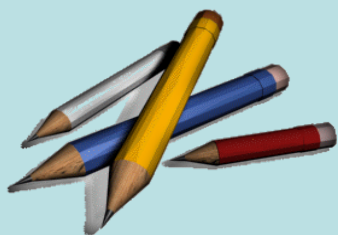
۲- معلمان با معلمان:

توسعه مشارکتی با تبادل تجربیات، همکاری در طرح نقشه یادگیری از طریق مشارکت، دست یابی به گفتگوهای حرفه ای

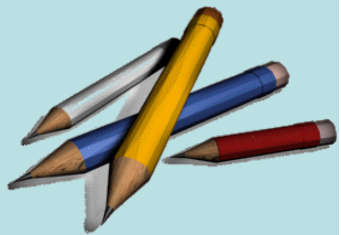
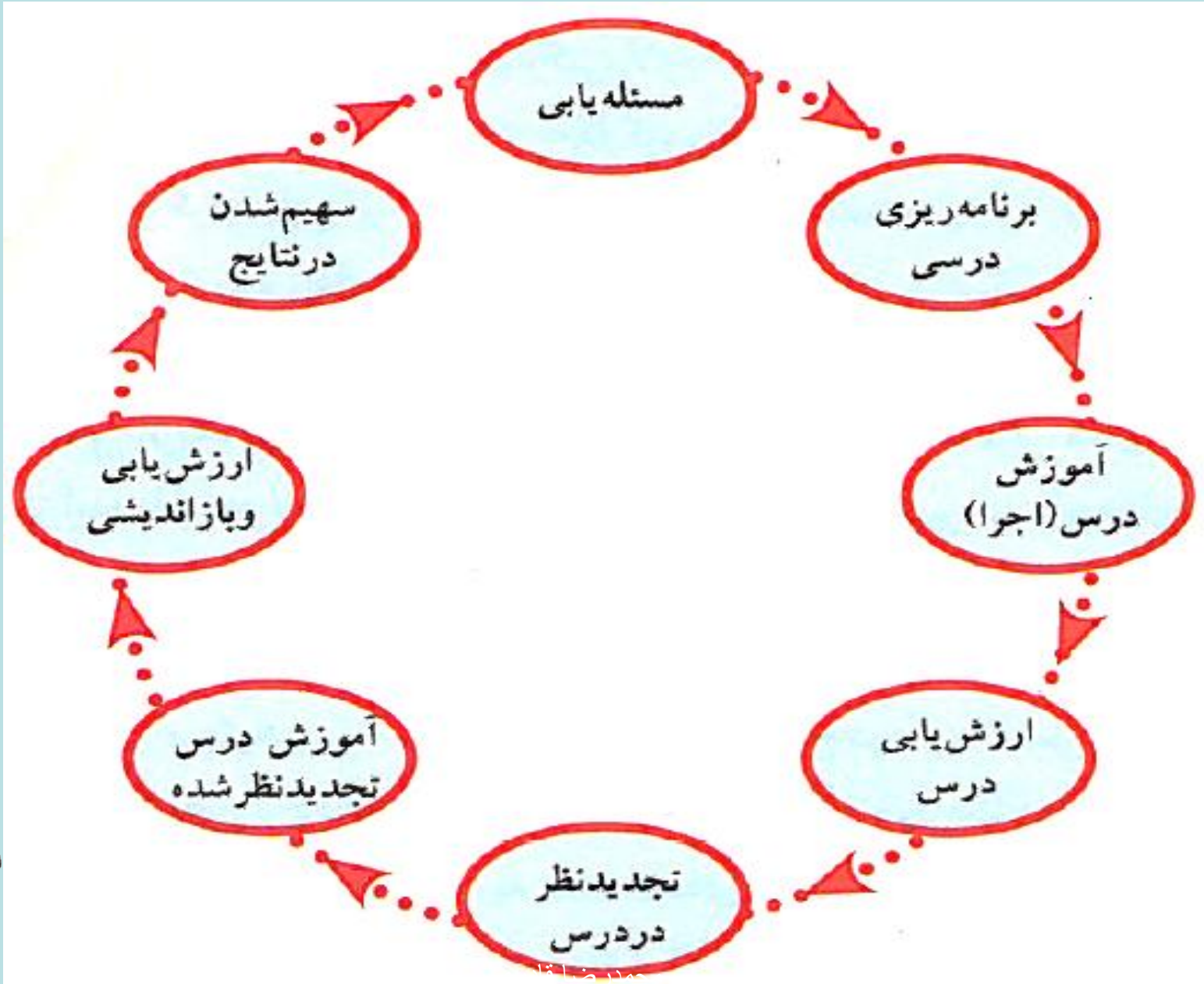
۳- معلمان با دانش آموزان:

۴- معلمان با والدین:

همکاری معلم- والدین، گفتگوی معلم با والدین، مسئولیت مشترک درباره دانش آموزان و هماهنگی معلم و والدین در طراحی برنامه های درسی

چرخه درس پژوهی

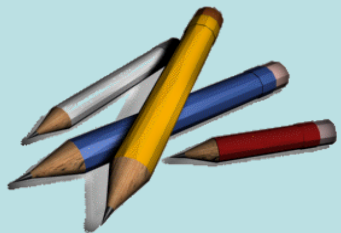
انواع الگوهای درس پژوهی:

۱. **ساده:** فقط معلم تدریس خود را در کلاسش به صورت صوتی ذخیره نماید و هنگام بیکاری بررسی و رفع مشکل نماید تا خود را اصلاح نماید.
۲. **درس کاوی:** صوت مرحله قبل را به صورت یک نمایش (گفتگوی دارای حالات معلم و دانش آموز در کلاس) بنویسید و از دیگران بخواهد بررسی و رفع مشکل نمایند تا تدریس خود را اصلاح نماید.
۳. **ژاپنی:** معلمی (چشم فعالی) را به کلاسش دعوت نماید و بخواهد تدریش را نقد نموده و به بررسی و اصلاح آن پردازند. می توان از یک نفر دیگر هم برای بررسی حالات دانش آموزان کمک گرفت.
۴. **آمریکایی:** استفاده معلم از دوربین فیلمبرداری در کلاس درس تا فیلم تدریش را ذخیره نماید و از دیگران بخواهد بررسی و رفع مشکل نمایند تا تدریس خود را اصلاح نماید.
۵. **ترکیبی:** شامل ضبط صدا و فیلم و حضور معلمان ناظر (هم تدریس معلم و هم یادگیری دانش آموز) و..... می شود.

مرحله اول درس پژوهی

- ۱- تشکیل گروه درس پژوهی
- ۲- تعیین مسئله و اهداف پژوهش
- ۳- طراحی درس (طراحی آموزشی)
- ۴- اجرای تدریس اول و مشاهده آن
- ۵- گزارش گیری، بحث و ارزشیابی تدریس اول
- ۶- تجدیدنظر در طرح درس اول و اصلاح آن
- ۷- تدریس دوم و مشاهده آن (اجرای طرح درس اصلاح شده مرحله اول تدریس)
- ۸- ارزشیابی و بازاندیشی فرایند آموزش
- ۹- تکمیل گزارش درس پژوهی و به اشتراک گذاشتن آن

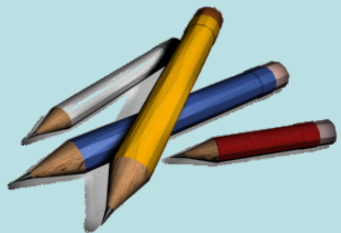

﴿مراحل درس پژوهی﴾

۱- تشکیل گروه درس پژوهی

هر تیم درس پژوهی برای تأمین تنوع دیدگاه ها معمولاً از ۳ نفر تا ۶ نفر از معلمان هم پایه تشکیل می شود. (در صورت کافی نبودن تعداد معلمان در یک پایه تحصیلی، سایر معلمان علاقه مند در پایه های مختلف تحصیلی (ترجیحاً پایه های نزدیک بهم) نیز برای موضوع درس پژوهی پایه مورد نظر می توانند مشارکت کنند).

در تیم درس پژوهی باید همه افراد از معلم با سابقه یک سال گرفته تا معلمان با تجربه به صورت یکسان در آن شرکت کنند و نسبت به هم متعهد بوده و دانش و تجربه خود را با یکدیگر مبادله کنند. هر فرد تیم باید نقشها و مسؤلیت های مختلفی را برعهده گیرند.

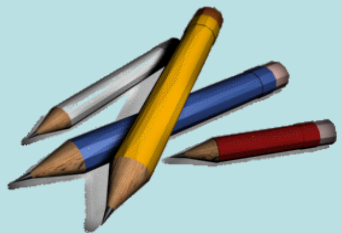

نقشهای افراد در تیم درس پژوهی

الف) نقشهای اجرایی (مسئول هماهنگی تیم، یادداشت بردار، نگارنده، تایپیست، رابط / دبیر و ...).

ب) نقشهای ویژه (مجری، مشاهده گر تطبیق طرح درس و اجرای تدریس، مشاهده گر واکنش و فعالیتهای معلم، مشاهده گر واکنش ها و فعالیتهای دانش آموزان).

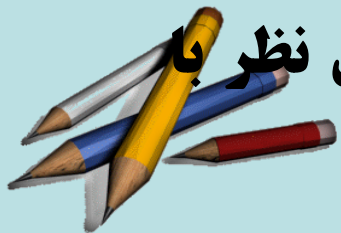

مراحل درس پژوهی

۲- تعیین مسئله و انتخاب موضوع

موضوع درس پژوهی را می توان از موارد زیر انتخاب کرد:

- ✓ محتوای آموزشی کتاب های درسی، سطوح اهداف یادگیری،
- ✓ دشواری های یادگیری دانش آموزان، کج فهمی ها و درک نادرست دانش آموزان از موضوعات مختلف درسی،
- ✓ نیازهای یادگیری معلم،
- ✓ سنجش داده ها، شناسایی روش های مطلوب آموزش، افزایش مهارت های مختلف آموزشی دانش آموزان از مفاهیم درسی و ...
- ✓ معلمان در گروه درس پژوهی، هر یک موضوعات و اهداف را مشخص و سپس اولویت بندی می کنند. در این فرایند بیش از یک هدف ممکن است شناسایی شود. بهترین راه برای اولویت بندی این است که معلمان موضوعاتی را انتخاب کنند که نسبت به آن دغدغه بیشتری دارند و رفع موضوع نیازمند تعامل و تبادل نظر با معلمان دیگر می باشد.

مراحل درس پژوهی

۲- تعیین مسئله و انتخاب موضوع

در این مرحله مدیران مدارس و معلمان و دیگر اعضای گروه با نگاهی انتقادی موقعیت تدریس و یادگیری را بر اساس استانداردها مورد بررسی قرار داده، نقاط ضعف و دشواریها را در این زمینه مشخص می سازند. اغلب اطلاعات موجود از عملکرد تحصیلی و نتایج آزمونها یا مشکلات یادگیری مشترک مبنای تعیین مشکل می شود:

✓ دانش آموزان در درک کدام مباحث و دروس مشکل دارند؟

✓ چه فرصتهای یادگیری در مدرسه برای حل این مشکل وجود دارد؟

✓ مسأله می تواند یافتن روشی برای انتقال یک مفهوم جدید در کلاس درس باشد.

✓ مسأله می تواند یک سوال جزئی مانند بهبود فهم دانش آموزان از چگونگی جمع کردن کسرهایی با مخرج های نامساوی باشد.

✓ چه سوالی یا سوالاتی باید پاسخ داده شوند؟

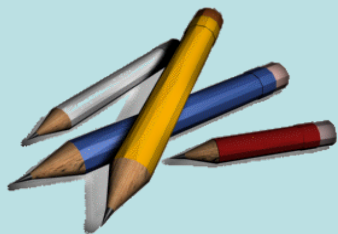
✓ چالشهای مشترک برای یادگیری دانش آموزان چیست؟

✓ تدریس در چه زمینه هایی مشکل است؟

✓ چه موضوعاتی همیشه برای دانش آموزان در یادگیری و درک مشکل هستند؟

✓ چه موضوعاتی در درس دادن، معلم را دچار چالش می گرداند؟

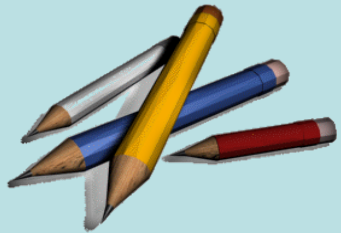
✓ و ...

﴿مراحل درس پژوهی﴾

۳- برنامه ریزی درس پژوهی و طراحی درس (طراحی آموزشی)

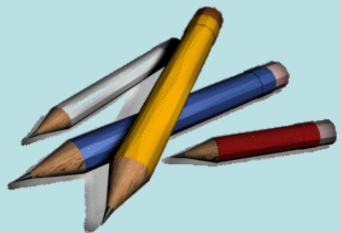
هنگامی که یک هدف یادگیری انتخاب شد، معلمان برای برنامه ریزی و طراحی درس تشکیل جلسه می دهند.

مرحله دوم درس پژوهی

۳- برنامه ریزی درس پژوهی و طراحی درس (طراحی آموزشی) در این مرحله سوالاتی به شرح زیر مورد توجه قرار می گیرند:

- (۱) اهداف
- (۲) کاربردهای عملی و نظری
- (۳) ضرورت و اهمیت پرداختن به موضوع از طریق درس پژوهی
- (۴) چه موضوعی از دروس مورد مطالعه قرار می گیرد؟
- (۵) چه کسانی در اجرای کار همکاری می کنند؟ (تعیین اعضای گروه، وظایف و مسئولیت ها و نقش هریک، امکانات مورد نیاز مجری درس، زمان انجام، فیلمبردار، تعیین دبیر تیم و... تهیه طرح درس توسط گروه)
- (۶) چه امکاناتی مورد نیاز است؟
- (۷) ابزار گردآوری اطلاعات کدامند؟

مراحل درس پژوهی

۳- برنامه ریزی درس پژوهی و طراحی درس (طراحی آموزشی) در این مرحله سوالاتی به شرح زیر مورد توجه قرار می گیرند:

۸) چه کسی درس را اجرا خواهد کرد؟

۹) درس چگونه ارائه می شود؟ (تهیه و تدوین الگوی طرح درس مبتنی بر روش های فعال تدریس)

۱۰) فرایند بهبود و پیشرفت کار چگونه تضمین می شود؟

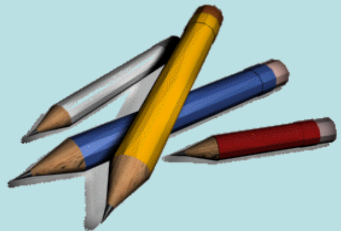
۱۱) چه کسی کار را رهبری می کند؟

۱۲) زمان انجام چقدر است؟

۱۳) تدریس موثر دارای چه ابعادی است؟

۱۴) نقادی چگونه انجام می شود؟

در این مرحله تهیه این طرح درس صرفاً یک پیش نویس است. به عبارت دیگر، طرح درس یک کار در حال تکمیل تلقی می شود.

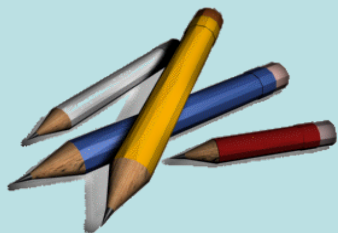

مرحله اول درس پژوهی

۴- اجرای تدریس اول و مشاهده آن

برای اعضای گروه مفید است که در جلسه ای توجیهی درباره "درس پژوهی"، یا در مطالعه ای در این باره شرکت کنند. در حال حاضر، برنامه های ویدئویی متعددی برای ارائه در این جلسات تهیه شده است. گروهی که مایل است در یک دوره درس پژوهی کار کند باید برنامه ای را برای دیدارهای خود برای مدت چهار تا شش هفته تنظیم کند و تاریخی را برای تدریس درس در نظر بگیرد (ابوطالبی و همکاران، ۱۳۹۵).

مسئله گروه نیازمند راهنمایی فردی آگاه (باتجربه) و مطلع در درس پژوهی است. همچنین، از آنجا که گروه با سوال هایی درباره محتوا درگیر است، به همکاری یک متخصص محتوا به عنوان ناظر نیازمند است. بسیار مهم است که سازماندهی طوری انجام شود که همه اعضای گروه به هنگام تدریس درس، مشاهده گر تدریس باشند.

مرحله دوم پژوهی

۴- اجرای تدریس اول و مشاهده‌ی آن

برای آموزش درس:

- ✓ برای تدریس روز و زمان تعیین می‌گردد. هنگام شروع درس معلمان در قسمت عقب کلاس می‌نشینند.
- ✓ یک نفر فیلمبرداری می‌کند.
- ✓ یک نفر یا افرادی تدریس معلم را براساس طرح درس تهیه شده نظارت می‌کنند
- ✓ یک نفر یا افرادی واکنش‌ها و عملکرد دانش‌آموزان را زیر نظر دارد و ضمن تهیه گزارش میزان علاقه و فعالیت‌های آنان را زیر نظر دارد.

♦ تدریس درس در جمع عمومی فراگیران (مشاهده عمیق درس با محوریت هدف‌های گروه)

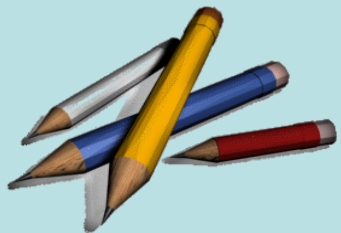

مراحل درس پژوهی

۴- اجرای تدریس اول و مشاهده آن

پرسش:

آیا در مرحله مشاهده تدریس، معلمین می توانند جهت مشاهده بهتر در کلاس حرکت کنند و فعالیت دانش آموزان را از نزدیک رصد کنند؟

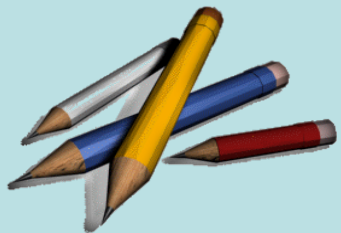
مراحل درس پژوهی

۵- گزارش گیری، بحث و ارزشیابی تدریس اول

گزارش دهی مستند

آموزگاران طی یک نشست به نقد کار مشترک خود می پردازند که آیا:

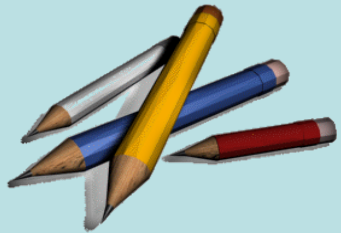
- ❖ آیا برنامه درسی بخوبی اجرا شد؟
- ❖ چه آموزه هایی از روند تدریس قابل برداشت است؟
- ❖ چگونه می توان برنامه را بهتر اجرا نمود؟
- ❖ چه آموزه هایی از روند تدریس قابل برداشت است؟
- ❖ چگونه می توان برنامه را بهتر اجرا نمود؟

مرحله دس پژوهی

۵- گزارش گیری، بحث و ارزشیابی تدریس اول

◆ ناظران یا مشاهده گران مواردی از قبیل تطبیق طرح درس و اجرا، فعالیت ها و واکنش های معلم، فعالیت ها و واکنش های دانش آموزان را زیر نظر گرفته و نکات مورد نظر را ثبت می کنند.

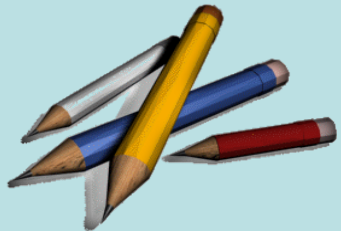

مرحله اول درس پژوهی

۶- تجدیدنظر در طرح درس اول و اصلاح آن

◆ بازاندیشی و تجدیدنظر براساس تفکر گروه

ابتدا معلم مجری طرح در مورد تدریس خود و چگونگی اجرای درس و مسائل عمده آن صحبت می نماید. در ادامه معلمان عضو گروه با دیدی انتقادی درباره قسمت هایی از درس که از نظر آنان مشکل داشته است، صحبت می نمایند. لذا تمرکز بر درس می باشد نه معلمی که آن را تدریس نموده است. درس محصول گروه است و همه اعضا در مورد نتیجه برنامه خود احساس مسئولیت نموده و در واقع از خود انتقاد می کنند. دبیر تیم تمام نقطه نظرات را یادداشت می نماید.

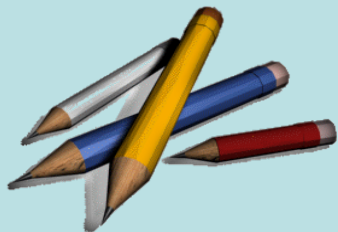
مرحله اول درس پژوهی

۶- تجدیدنظر در طرح درس اول و اصلاح آن

آموزگاران گروه درس پژوهی با توجه به مشاهدات و بازخوردهای فراگیران در طرح درس تجدیدنظر می کنند. آنان ممکن است مواد آموزشی، فعالیت ها، سوال ها و مسایل مطرح شده یا همه ی این موارد را تغییر دهند. تاکید آن ها اغلب بر تغییر مواردی است که در جریان کلاس درس شواهد دقیقی مبنی بر ضرورت تغییر آنها یافته اند.

معلمان گروه درس پژوهی با توجه به مشاهدات و بازخوردها در درس تجدیدنظر می کنند (تجدیدنظر در مواد آموزشی فعالیت ها، سوال ها، و...) یک سوال اساسی در این بخش وجود دارد و آن عبارت است از:

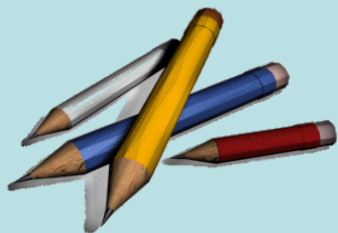
چگونه می توان برنامه را بهتر اجرا کرد؟

مرحله دوم و مشاهده آن (اجرای طرح درس اصلاح شده مرحله اول تدریس)

۷- تدریس دوم و مشاهده آن (اجرای طرح درس اصلاح شده مرحله اول تدریس)

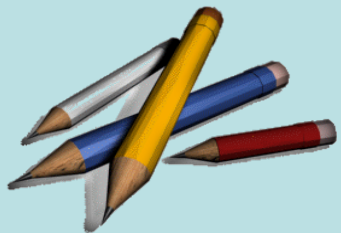
زمانی که طرح درس تجدید نظر شده آماده گردید، درس در کلاس متفاوت تدریس می شود. گاهی معلم، همان معلم است ولی در بیشتر موارد معلم دیگری از گروه درس پژوهی تدریس را برعهده می گیرد. این کار تازمانی که همه ی اعضا از موفقیت طرح درس و درستی آن مطمئن شوند ادامه می یابد. هدف اصلی در درس پژوهی فهم بهتر، آسان تر و بادوام تر مطالب درسی در میان فراگیران است.

مرحله دوم: آموزش پژوهی

۸- ارزشیابی و بازاندیشی فرایند آموزش

در این مرحله معمولاً همه اعضای درس پژوهی در یک جلسه شرکت می کنند. گاهی یک فرد متخصص از خارج از مدرسه برای شرکت در این جلسه دعوت می شود. آموزگاران ناظر، درس را نقد و تغییراتی را پیشنهاد می کنند. در هنگام بحث درباره درس نه تنها یادگیری و فهم دانش آموزان مورد توجه قرار می گیرد، بلکه درباره ی این که چه چیزی از درس و اجرای آن آموخته شده است صحبت به میان می آید.

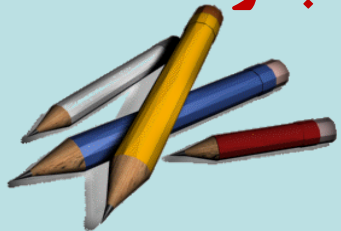

مراحل درس پژوهی

۹- تکمیل گزارش درس پژوهی و به اشتراک گذاشتن آن

گاهی یک فرد متخصص از خارج از مدرسه برای شرکت در این جلسه دعوت می‌شود. معلمان و ناظران، درس را نقد و تغییراتی پیشنهاد می‌کنند. هنگام بحث درباره درس نه تنها یادگیری و فهم دانش آموزان بلکه آن دسته از مسائل عمومی که به وسیله فرضیه های اصلی درس پژوهی بیان شده اند، مورد توجه قرار می‌گیرد و بالاخره درباره این که چه چیزی از درس و اجرای آن آموخته شده است، صحبت به میان می‌آید.

در پایان، درسی که آموزگاران درباره آن بحث کرده اند را می‌توان در یک مجموعه جمع آوری و منتشر کرد تا آموزگاران دیگر نیز از آن آگاهی یابند.

بدفهمی ها درباره درس پژوهی

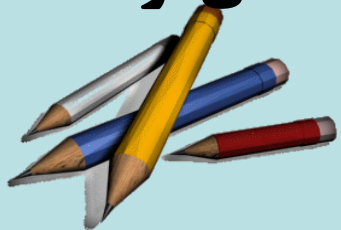
❖ بعضی معلمان معتقدند چند ماه وقت صرف یک درس کردن، کاری بیهوده است و با این کار نمی توان کلیه درس ها را پوشش داد. صاحب نظران در پاسخ می گویند که بررسی یک درس به طور عمیق پر بار تر از تدریس چند درس به طور سطحی است.

❖ گاهی معلمان می گویند درس پژوهی یک کار تخصصی است و از عهده هر کسی بر نمی آید، اما باید گفت که یکی از اهداف این روش دخالت دادن معلمان در تحقیق و پژوهش و تولید دانش حرفه ای توسط آن ها است.

❖ بعضی از معلمان اعتقاد دارند که درس پژوهی بر کار معلمان دیگر و انتقاد از آن ها متمرکز است، در حالی که تمرکز اصلی این روش بر یادگیری دانش آموزان است و انتقاد هم در درجه اول از فعالیت های خود صورت می گیرد که توانایی خودارزیابی را توسعه می دهد

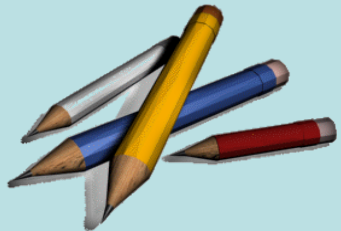
❖ بعضی از مدیران و معلمان بیان می کنند که درس پژوهی امکانات زیادی می طلبد و باعث بی نظمی و اختلال در کار معلم می شود.

❖ گاهی معلمان می گویند که جایگاه پژوهش در دانشگاه است و معلم در مدرسه نمی تواند پژوهشی انجام دهد.

چالش های درس پژوهی

- (۱) فقدان آشنایی و دانش کافی در مورد درس پژوهی
- (۲) سه جزء اساسی و پیچیده درس پژوهی بررسی و مطالعه مواد آموزشی ، طراحی تکالیف مطلوب و مناسب، و توسعه درس های پژوهشی است که به دلیل پیچیدگی مورد توجه جدی قرار نمی گیرند
- (۳) این عقیده غلط که درس پژوهی یک روش ژاپنی است
- (۴) تاکید فرهنگی و اجتماعی بر فعالیت ها و موفقیت های فردی و عدم توجه به فعالیت های مشارکتی چالشی عمده برای اجرای درس پژوهی ایجاد کرده است.
- (۵) عدم آزادی عمل و اختیار معلمان در فرایندهای آموزشی
- (۶) انتظار مدیران مدارس و مسئولان نظام آموزشی برای تاثیر فوری بر نمرات و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. آن ها به خاطر حفظ موقعیت خود ترجیح می دهند به روش معمول آموزش بازگردند و این یک چالش بسیار جدی و مهم است.

چالش های درس پژوهی

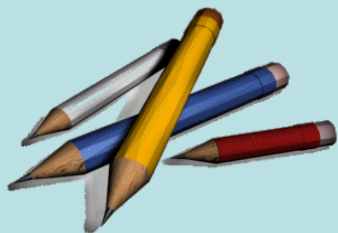
۷) عدم همکاری مدیران مدارس و اعمال فشار بر معلمان

۸) از نکات قابل توجه در اجرای درس پژوهی جایگاه اقتصادی و اجتماعی معلمان است: «من شغل دیگری دارم و زمانی برای ماندن در مدرسه بعد از ساعت اداری ندارم. من سال هاست بدین شیوه کار کرده ام و تا به حال کسی از من نخواست است که شیوه تدریس را بهبود بخشم»

۹) ایجاد اختلال در روند عادی کلاس های درس به دلیل ورود گروهی از معلمان و ابزارهایی نظیر دوربین تصویربرداری.

۱۰) ایجاد مقداری بی نظمی در مدرسه به دلیل عدم حضور معلمان شرکت کننده در کلاس درس خود به طوری که مدیران مدارس همیشه این سوال را می پرسند که اگر معلم کلاس درس را ترک کند و به کلاس دیگری برای مشاهده برود چه اتفاقی می افتد و چه کسی دانش آموزان را کنترل کند؟

۱۱) هزینه های مورد نیاز برای اجرای درس پژوهی نیز مانعی دیگر برای گسترش آن است.

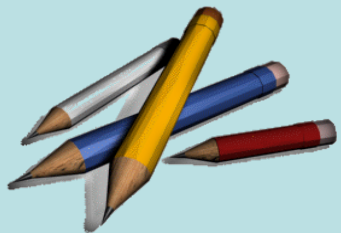
چالش های درس پژوهی

۱۲) دانش محتوایی محدود و کهنه معلمانی که در درس پژوهی شرکت می کنند یک مشکل عمده در اجرا و استمرار آن است

۱۳) گاهی متخصصان موضوع درسی، افراد با تجربه در درس پژوهی و برخی مشاهده گران بیرونی به نقش خود به عنوان بازرسی یا فردی که می خواهد مچ گیری کند می نگرند. در حالی که آن ها باید خود را همراه افراد شرکت کننده و یادگیرنده ای در کنار آن ها ببینند

۱۴) درس پژوهی فقط به دنبال توسعه طرح درس ها نیست، بلکه توسعه برنامه درسی، توسعه دانش فردی معلمان، و توسعه جامعه معلمان حرفه ای - که از توسعه پایدار معلمان، برنامه درسی و کل فرایند آموزش و یادگیری حمایت می کند- از رسالت های مهم آن است

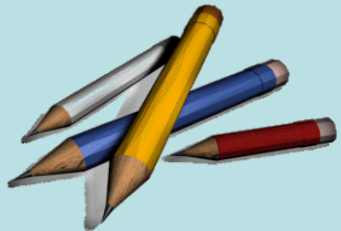
۱۵) درس پژوهی بر مبنای یک مدل بهسازی مستمر و بلند مدت است، در حالی که خیلی از افراد، به خصوص مدیران، انتظار دارند که پس از مدت کوتاهی نتایج در بهبود نمرات دانش آموزان حاصل شود.

مستندات درس پژوهی

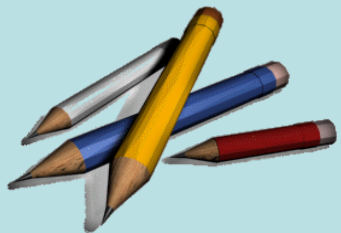
❓ فیلمهای اجرای تدریس اول و تدریس دوم بدون میکس و مونتاز
عکس از اجرای تدریس اول و دوم و تخته کلاس در دو اجرا (عکسها در پیوست گزارش کتبی
ارائه می گردد).

گزارش کتبی به صورت تایپ شده

ترتیب و توالی مطالب در گزارش درس پژوهی (متناسب با جدیدترین شیوه نامه قابل تغییر)

صفحه عنوان	۱
صفحه بسم الله	۲
چکیده	۳
فهرست مندرجات و شماره صفحه	۴
جدول مشخصات اعضای تیم	۵
مرام نامه	۶
بیان مسأله	۷
تدوین طرح درس اول	۸
ملزومات اجرای تدریس اول	۹
تقسیم کار و تعیین نقش اعضای تیم درس پژوهی در تدریس اول	۱۰
تقد و ارزیابی اجرای تدریس اول	۱۱
تغییرات طرح درس اول	۱۲
تدوین طرح درس دوم (اصلاح شده)	۱۳
ملزومات اجرای تدریس دوم	۱۴
تقسیم کار و تعیین نقش اعضای تیم درس پژوهی در تدریس دوم	۱۵
تقد و ارزیابی اجرای تدریس دوم	۱۶
یافته های پژوهش و جمع بندی	۱۷
پیشنهادها	۱۸
منابع	۱۹
پیوست	۲۰

ترتیب و توالی مطالب در گزارش درس پژوهی

۱. صفحه عنوان

در صفحه عنوان یا جلد گزارش کتبی درس پژوهی، موارد زیر درج می‌گردد؛

✓ استان، شهرستان یا شهر

✓ منطقه

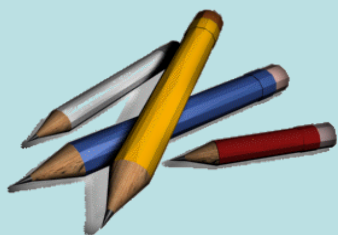
✓ نام، نوع و جنسیت مدرسه

✓ عنوان درس پژوهی

✓ نام کتاب درسی و پایه‌ای که فعالیت درس پژوهی در راستای آن انجام می‌شود.

✓ اسامی پژوهشگران

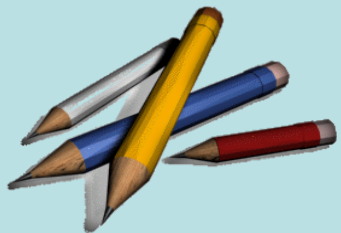
✓ سال تحصیلی

۲. صفحه بسم الله

۳. چکیده

چکیده بخشی از گزارش کتبی است که در عین اختصار، فرایند و نتایج حاصل از فعالیتهای تیم درسی پژوهی را به خواننده منتقل می نماید. در چکیده می بایست به طور اختصار روش پژوهش، مشخصات مدرسه و گروه دانش آموزی (نام مدرسه، جنسیت، تعداد دانش آموزان، پایه تدریس و ...)، موضوع و مسأله انتخاب شده، دلایل انتخاب مسأله، روش تدریس، شرایط موجود، اقدامات انجام شده، فرآیند و نتایج حاصل از فعالیت های تیم و همچنین دلایل ضعف دانش آموزان در یادگیری و بدفهمی آنان در مفاهیم اشاره شود. کلید واژه کلماتی است برآمده از متن، مرتبط با موضوع اصلی که خواننده با مطالعه آن ها، به محتوای اصلی پژوهش پی می برد. واژگان کلیدی در انتهای چکیده می آید؛ حدوداً شامل ۳ تا ۵ کلمه مرتبط با موضوع تیم درسی پژوهی است و به خواننده کمک می کند تا پس از خواندن چکیده و آشنایی اجمالی با روند پژوهشی، متوجه شود چه مفاهیم و موضوعاتی در این اثر مورد توجه قرار گرفته است.

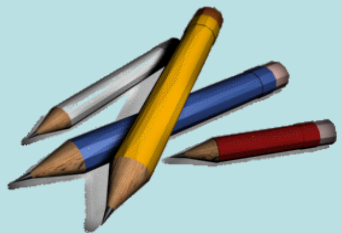

۴. فهرست مندرجات و شماره صفحه

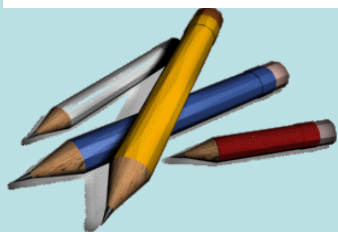
فهرست مندرجات شامل موارد زیر می باشد؛ * جدول مشخصات اعضای تیم

- ✓ بیان مسأله
- ✓ تدوین طرح درس اول
- ✓ تقسیم کار و نقش اعضای تیم درس پژوهی در تدریس اول
- ✓ نقد و ارزیابی اجرای تدریس اول
- ✓ تغییرات طرح درس اول
- ✓ تدوین طرح درس دوم (اصلاح شده)
- ✓ تقسیم کار و نقش اعضای تیم درس پژوهی در تدریس دوم
- ✓ نقد و ارزیابی اجرای تدریس دوم
- ✓ یافته های پژوهش و جمع بندی
- ✓ محدودیتها
- ✓ پیشنهادات
- ✓ منابع
- ✓ پیوست

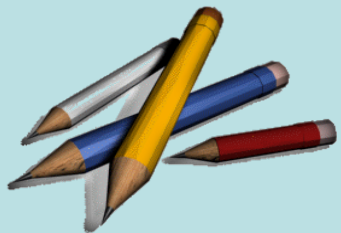
۵. (نمونه ای از) جدول مشخصات اعضای تیم

شماره تماس رابط گروه	استان: تلفن مدرسه:		نام مدرسه	
	پایه تدریس	کد پرسنلی	نام و نام خانوادگی	سمت
				۱
				۲
				۳
				۴
				۵

۶. بیان مسئله

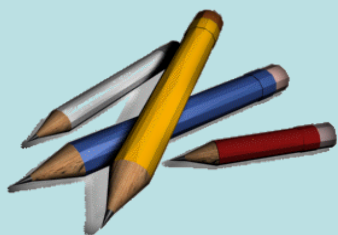
تیم درس پژوهی معمولا مساله ای را انتخاب می کند که جزئی از اهداف آموزشی است و در فاصله **بین وضعیت موجود یادگیری دانش آموزان و وضعیت مطلوب** قرار میگیرد. هدف تیم بحث درباره چگونگی پوشش دادن مطلوب این فاصله و شکاف است. بنابراین در بیان مساله با توجه به موضوع مورد نظر، **مشکلات یادگیری دانش آموزان و یا مسائلی که معلمان هنگام تدریس با آن مواجه اند، تبیین و تشریح می شوند.**

۷. تدوین طرح درس اول

عناصر اصلی یک طرح درس عبارتند از:

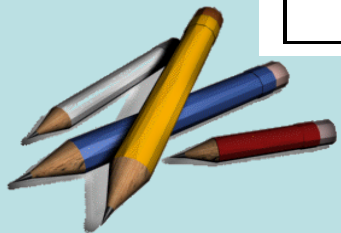
- ✓ مشخصات کلی (نام کتاب درسی، نام درس، پایه تدریس، تاریخ اجرای تدریس، مدت زمان تدریس، تعداد دانش آموزان، نام مجری تدریس و ...)
- ✓ اهداف (هدف کلی، اهداف جزئی و رفتاری)
- ✓ روش های تدریس
- ✓ مواد و اقلام آموزشی
- ✓ ارزشیابی تشخیصی
- ✓ ارائه درس (ایجاد انگیزه، فعالیت های یادگیری، فعالیت های معلم، پیش بینی واکنش های دانش آموزان، پیش بینی واکنش ها و پاسخ های معلم، زمان، ارزشیابی تکوینی و ...)
- ✓ جمع بندی
- ✓ ارزشیابی پایانی
- ✓ تعیین تکلیف

۸. تقسیم کار و تعیین نقش اعضای تیم درس پژوهی در تدریس اول

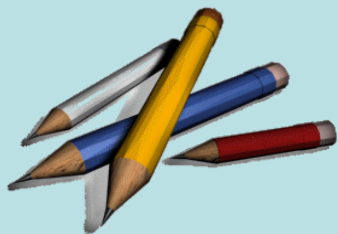
ردیف	نقش	نام و نام خانوادگی
۱	مجری تدریس اول	
۲	مشاهده گریا مشاهده گران تطبیق طرح درس و اجرا	
۳	مشاهده گریا مشاهده گران فعالیت و واکنش های معلم	
۴	مشاهده گریا مشاهده گران فعالیت و واکنش های دانش آموزان	

* قابل ذکر است نقش های ۲ و ۳ و ۴ را بیش از یک نفر از اعضای تیم می توانند، عهده دار شوند.

۹. نقد و ارزیابی اجرای تدریس اول

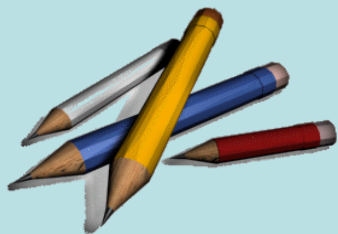
پس از اجرای تدریس اول نشستی به منظور نقد و ارزیابی برگزار می‌گردد. مبنای نقد و ارزیابی، مستنداتی است که مشاهده‌گران در حین تدریس جمع‌آوری نموده‌اند. ابتدا مجری تدریس نظرات خود را بیان می‌کند. سپس هر یک از مشاهده‌گران بر اساس نقشی که در حین تدریس بر عهده داشته، مشاهدات خود را بیان می‌نماید. در نهایت نقد و اظهار نظر همکاران جمع‌بندی می‌شود. نظرات اعضا توسط منشی جلسه مکتوب و در گزارش کتبی قرار می‌گیرد.

۱۰. تدوین طرح درس دوم

شایسته است تیم درس پژوهی از طریق جمع‌آوری اطلاعات (کتاب‌ها و مقالات مرتبط، نظرسنجی از سایر معلمان، صاحب‌نظران و تغییرات مبتنی بر جمع‌بندی‌های صورت گرفته در جلسه نقد و ارزیابی اجرای تدریس اول) فعالیت‌های جایگزین را انتخاب و سپس طرح درس دوم (اصلاح شده) را به صورت مشارکتی تدوین نماید. **بخش‌هایی از طرح درس دوم که تغییر کرده است، معمولاً با قلم پررنگ یا رنگ متفاوت مشخص می‌شوند.**

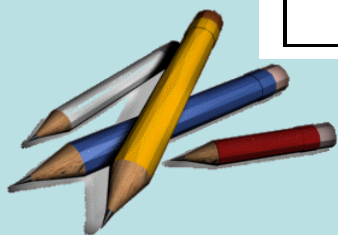
عناصر اصلی طرح درس شامل: مشخصات کلی - اهداف - روش‌های تدریس - مواد و اقلام آموزشی - ارزشیابی تشخیصی - ارائه درس (ایجاد انگیزه، فعالیت‌های یادگیری، فعالیت‌های معلم، پیش‌بینی واکنش‌های دانش‌آموزان، پیش‌بینی واکنش‌ها و پاسخ‌های معلم، زمان، ارزشیابی تکوینی و ...) - جمع‌بندی - ارزشیابی پایانی و تعیین تکلیف می‌باشد.

۱۱. تقسیم کار و تعیین نقش اعضای تیم درس پژوهی در تدریس دوم

ردیف	نقش	نام و نام خانوادگی
۱	مجری تدریس اول	
۲	مشاهده گریا مشاهده گران تطبیق طرح درس و اجرا	
۳	مشاهده گریا مشاهده گران فعالیت و واکنش های معلم	
۴	مشاهده گریا مشاهده گران فعالیت و واکنش های دانش آموزان	

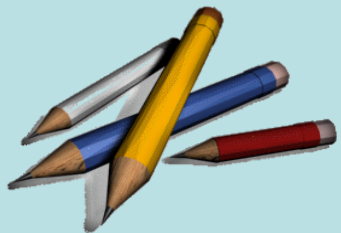
* قابل ذکر است نقش های ۲ و ۳ و ۴ را بیش از یک نفر از اعضای تیم می توانند، عهده دار شوند.

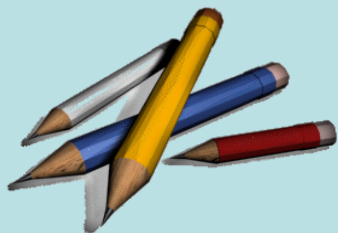
۱۲. نقد و ارزیابی اجرای تدریس دوم (اصلاح شده)

پس از اجرای تدریس دوم ، نقد و ارزیابی اجرای تدریس با تأکید بر مستندات جمع آوری شده توسط مشاهده‌گران و گفت و گوی سازنده اعضای تیم انجام می شود .

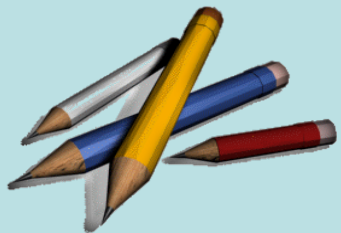
نمونه هایی از مشاهدات

- ❖ مناسب بودن فعالیت های در نظر گرفته شده برای رسیدن به اهداف
- ❖ هموار بودن جریان درس و حمایت معلم از یادگیری دانش آموزان
- ❖ مناسب بودن وسایل و تجهیزات آموزشی برای کسب اهداف
- ❖ تأثیر تعاملات کلاس در جهت یادگیری دانش آموزان هماهنگی محتوای درس با درک و فهم دانش آموزان
- ❖ ارتباط آموخته های قبلی دانش آموزان با یادگیری درس جدید
- ❖ تأثیر فعالیت های یادگیری بر کشف مفاهیم توسط دانش آموزان
- ❖ میزان علاقه مندی دانش آموزان به درس
- ❖ میزان پوشش دهی نتایج درس با اهداف مورد نظر
- ❖ میزان وفاداری به طرح درس

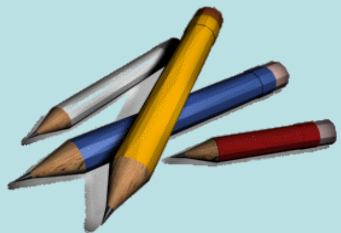
۱۳. یافته های پژوهش و جمع بندی

- ✓ در بخش پایانی گزارش کتبی آنچه که طی فرایند درس پژوهی صورت گرفته است، به طور واضح تبیین میگردد.
- ✓ در این قسمت می توان نتایج کاربردی در رابطه با مبحث درسی انتخاب شده بهسازی یادگیری دانش آموزان، نتایج فرآیند یادگیری آن ها، توسعه حرفه ای و تجارب کسب شده هر یک از اعضای تیم را ثبت کرد.

۱۴. محدودیت‌ها

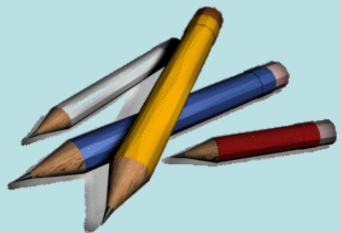
محدودیت‌های طرح شامل مواردی می‌شود که از نظر اعضای تیم درس‌پژوهی مانع اجرای مطلوب فرایند می‌گردد. این محدودیت‌ها می‌تواند مربوط به شرایط و امکانات موجود در مدرسه، کلاس درس و... باشد و یا مربوط به زیرساخت‌های اجرایی این فعالیت باشد.

۱۵. پیشنهادها

مورد انتظار است پیشنهادها با توجه به موضوع درس پژوهی و در راستای بهسازی آموزشی و یادگیری دانش آموزان باشد. در صورت لزوم تیم درس پژوهی می‌تواند پیشنهادهای خود را در زمینه ترویج و نهادینه کردن فرهنگ درس پژوهی، محتوای کتاب‌های درسی و ... نیز ارائه نماید.

۱۶. منابع و شیوه استاندارد ارجاع به آنها (درون متنی و پایان متنی)

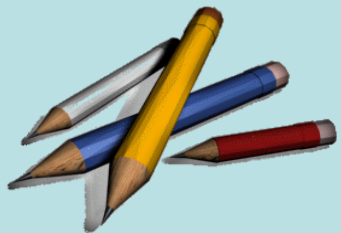
۱۶. پیوست ها

✓ عکس تخته و چیدمان کلاس و استقرار مشاهده گران – صورت جلسه

خلاصه از فرآیند اجرای کار – نمونه تکالیف و ارزشیابی و...

✓ فرم خود ارزیابی – صورت جلسات تیم درس پژوهی – فرم مشاهده گری

(در ستون مشاهده گری طرح درس یا به صورت برگه ی مجزا).

تفاوت اقدام پژوهی و درس پژوهی

درس پژوهی	اقدام پژوهی
ریشه در فرهنگ ژاپن دارد و از این کشور معرفی شده است.	ریشه در کارهای کورت لوین (kurt lewin) دارد که آن را برای حل مسائل اجتماع وضع کرد.
با تأکید بر همکاری و تمرکز مشترک روی موضوعات، کل فرآیند تحقیق در گروه شکل می گیرد. در واقع درس پژوهی فرآیند گروهی است.	معمولاً معلم خود یا درگیر شدن در یک پروژه تحقیقاتی ناظر بر مشکلات تدریس و یادگیری کار را با استفاده از روش اقدام پژوهی انجام می دهد.
ارتباط مستقیم بین برنامه درسی و تجربه کلاسی و تمرکز بر موضوع یا مشکل ویژه مرتبط با اهداف یادگیری دانش آموزان و مبتنی بودن بر برنامه درسی از ویژگی های اصلی درس پژوهی به شمار می آید.	اقدام پژوهی در واقع کلی تر از درس پژوهی است و در همه حیطه های آموزشی و برنامه درسی و مدیریت می توان از آن استفاده کرد. به برنامه درسی کاری ندارد.
به جای استفاده از برنامه های موجود که معلمان اغلب از آن ها استفاده می کنند، طرح درس هایی ابزار یادگیری به شمار می آیند که توسط معلمان ایجاد می گردند.	شناخت مسأله و بهسازی عمل در سازمان های مختلف و کاربرد یافته ها مورد توجه است.
تمرکز بر روی درس به جای معلم و مشارکت برابر همه اعضای گروه در کار، ویژگی مشخص درس پژوهی است.	اقدام پژوهی می تواند فردی باشد هرچند توصیه هایی در مورد اقدام پژوهی به صورت گروهی نیز وجود دارد.
مشاهده زنده دانش آموزان و درک مشترک از محتوای کار دانش آموزان مورد توجه قرار می گیرد و فقط در کلاس درس و مدرسه قابل اجرا است.	در هر جا و هر سازمانی قابل اجرا است.

شباهت اقدام پژوهی و درس پژوهی

اقدام پژوهی و درس پژوهی:

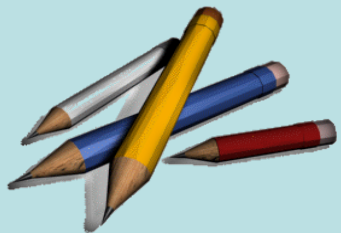
□ کاربردی هستند (از منظر هدف پژوهش)

□ از جمله روشهای توصیفی پژوهش هستند (از منظر شیوه اجرا)

اما:

اقدام پژوهشی از منظر ماهیت داده ها می تواند کمی باشد، کیفی باشد و یا

ترکیبی باشد، ولی درس پژوهی کیفی است.

شباهت اقدام پژوهی و درس پژوهی

- به توسعه حرفه ای معلم کمک می کند
- تأکید بر کار تیمی دارد.
- به توسعه و پرورش حرفه ای معلم کمک می کند.
- خاصیت چرخه ای (حلزونی) مشابهی دارد.
- کاهش فاصله نظریه و عمل
- افراد درگیر عمل هستند که با پژوهش تلاش می کنند کارایی عمل را افزایش دهند.
- پژوهش در حین عمل هستند زیرا در هر دو روش معلم مشاهده گر میدان واقعی کلاس درس است
- پژوهشی است که با سؤال و مسئله‌ای شروع می شود و به ترویج و گسترش علم کمک می کند.
- معلم تازه کار و با سابقه را در کنار هم برای هم آموزی و دگراآموزی دعوت می کند.
- نیازمند نقادی فعال و متفکرانه است.

پژوهش‌های آموزشی
مؤسسه ملی تحقیقات آموزشی

دیپارتمان آموزشی

ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای معلمان

با رویکرد درس پژوهی

جمهوری اسلامی ایران

وزارت آموزش و پرورش

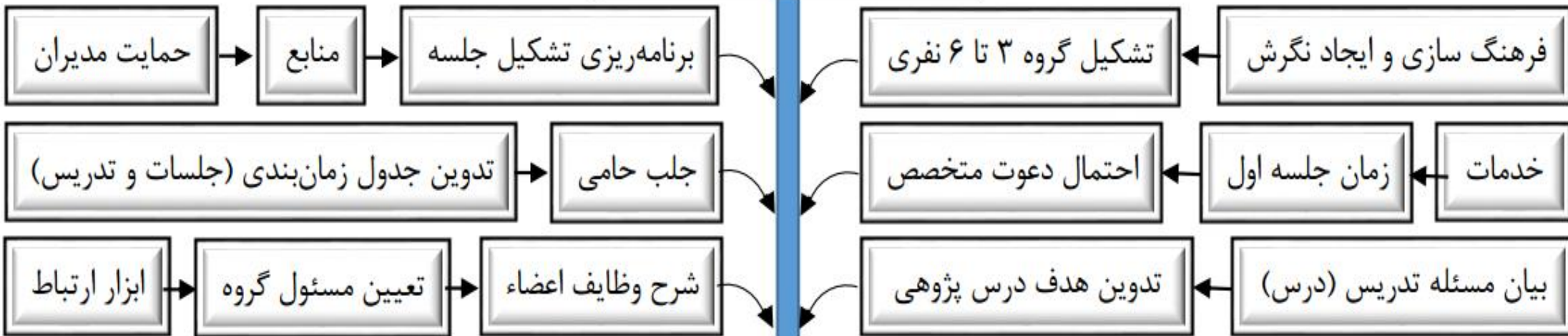
معاونت آموزش متوسطه

دفتر آموزش متوسطه نظری

خط زمان درس پژوهی، فرآیندی برای بهسازی تدریس به طریق یادگیری از همکاران

شروع

تبیین مسئله و تعیین اهداف

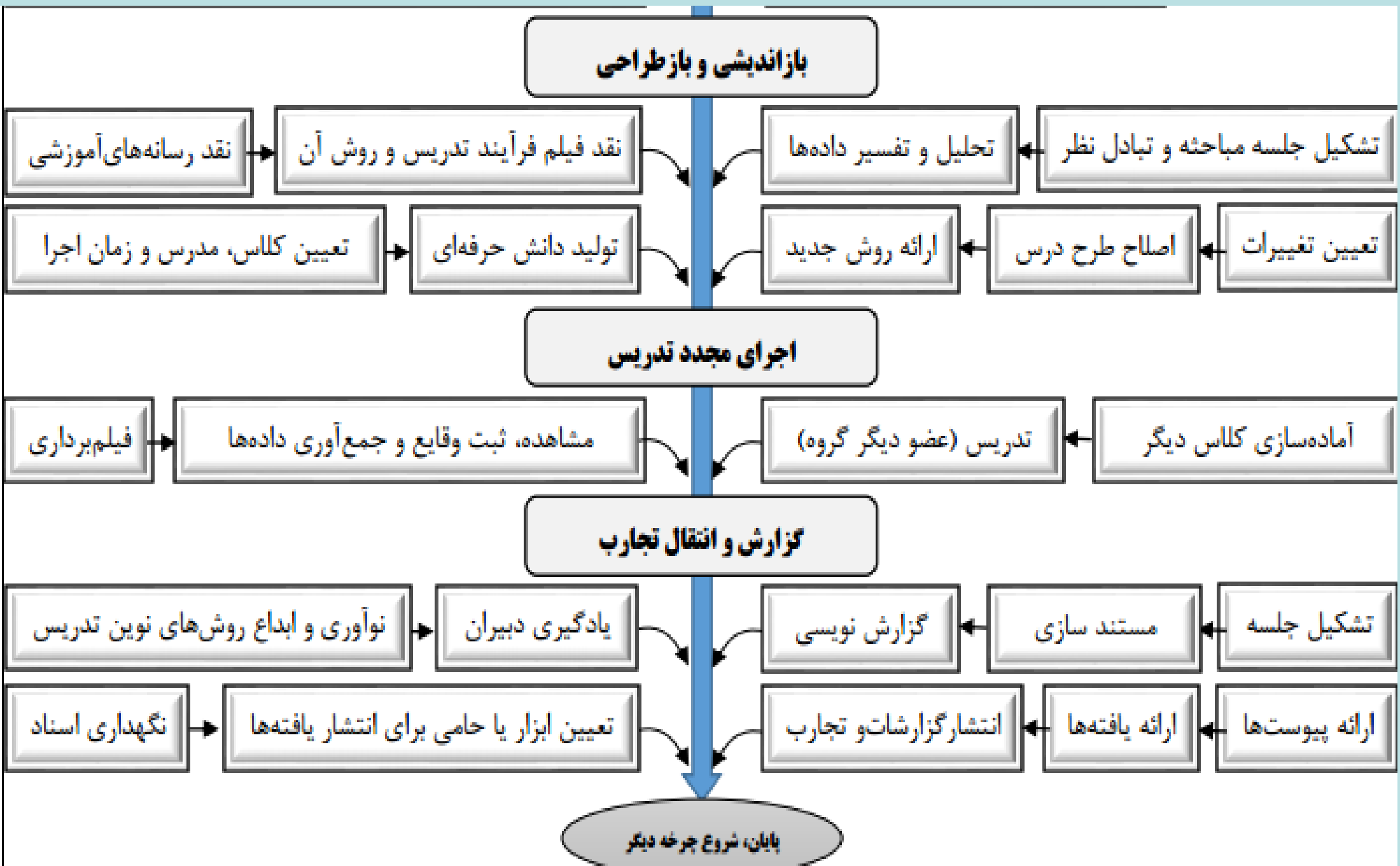

طراحی درس

اجرا (تدریس و مشاهده)

درس پژوهی

رویکردی برای بهسازی آموزش و یادگیری

گردآوری:
پروفسور پیتز دادلی

ترجمه:

دکتر ابوالفضل بختیاری

دکتر محمدرضا خدادوست

(اعضای هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان)

راهنمای گام به گام درس پژوهی

درس پژوهی

موضوع: آموزش و پرورش

نام ناشر: سازمان انتشارات جهاددانشگاهی

نام نویسنده: رضا ساکی

مترجم: -

فرایند چاپ: -

نوبت چاپ: اول

تیراژ: 1000

شابک: 3-460-102-600-978

سال نشر: 1392

تعداد صفحه: 164

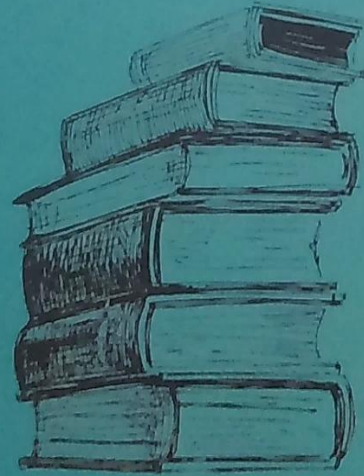
قیمت: 75000 ریال

فصل: تابستان

درس پژوهی

عادل ظفیری نژاد

درس پژوهی هنر معلمی

الناز علی نجلی - فاطمه شاری - مهدی تختی

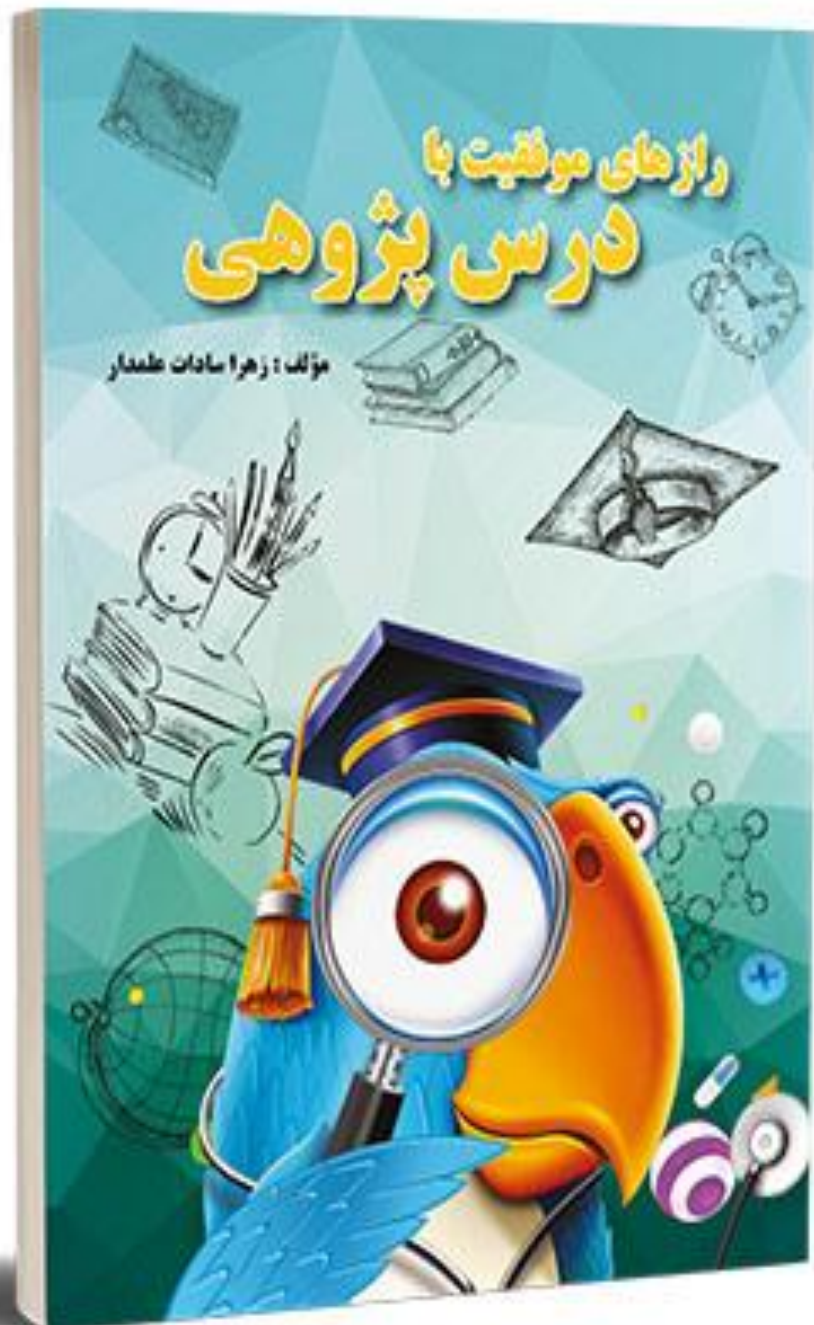

تدریس پژوهی یا درس پژوهی

روش بهسازی فرهنگ آموزش و تدریس

دکتر ابوالفضل بختیاری
(سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی)
کبری صدقی نیک

درس پژوهی

گام به گام

شیوه بهبود آموزش و تدریس

www.AdineBook.com

اثر:
دکتر کاترین لولیس و جکلین هارد
ترجمه:
دکتر ابوالفضل بختیاری
(استاد پار سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی)

www.AdineBook.com

درس پژوهی برای جامعه یادگیرنده:

راهنمایی برای اصلاح پایدار مدرسه

درس پژوهی برای جامعه یادگیرنده: راهنمایی برای اصلاح پایدار مدرسه

نویسندگان
ایسوکه سایتو
ماساتسوکو موراسی
آتسوشی تسوکونی
جان ینو

مترجمین:
هاجر آقایی
محسن خوشناموند
فتح اله کوشکی
نورمحمد خادمی فرد
مرتضی بختیاروند

مترجمین آقایی، خوشناموند، کوشکی، خادمی فرد، بختیاروند

▪ به نام اولین معلم
 «من معلم هستم»
 هر شب از آینه ها می پرسم :
 به کدامین شیوه ؟
 وسعت یادِ خدا را
 بکشانم به کلاس ؟
 بچه ها را ببرم تا لب دریاچه ی عشق ؟
 غرق دریای تفکر بکنم ؟
 با تبسم یا اخم ؟
 «من معلم هستم»

نیمکت ها نفس گرم قدم های مرا می فهمند
 بال های قلم و تخته سیاه
 رمز پرواز مرا می دانند
 سیب ها دست مرا می خوانند
 «من معلم هستم»

درد "فهمیدن" و "فهماندن" و "مفهوم شدن"
 همگی مال من است.

▪ درود خدا بر تمامی معلمان و درس پژوهان عزیز ایران

